

Altinget – Kostnadskrisen gör tandvårdsreformen för äldre akut

[Läs debattartikeln på Altinget.se.](#)

Publicerad den 21 juni 2023

Var sjunde medlem i SKF Pensionärerna har avstått från tandvård det senaste året för att de inte haft råd. Därför måste nu regeringen hålla sitt löfte om billigare tandvård. Det skriver Liza di Paolo-Sandberg, förbundsordförande SKPF Pensionärerna.

Ett leende kostar ingenting, brukar det heta. Men att kunna le med god självkänsla är i själva verket en plånboksfråga. Kostnaderna gör att många inte har möjlighet att gå till tandläkaren, inte minst äldre med låg pension. Var sjunde medlem i SKPF Pensionärerna, 14 procent, uppger att de har avstått från tandvård det senaste året för att de inte haft råd. Det enligt en medlemsundersökning som gjordes i maj.

Siffror för 2021 visar att det var 11 procent av de från 65 år och uppåt som hade avstått tandvård av kostnadsskäl, enligt en tidigare undersökning från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Det var innan inflationen och lågkonjunkturen slog till. Nu befarar vi att antalet äldre som behöver prioritera bort sina tänder kommer att växa. Risken är att det leder till sämre tandhälsa vilket i sin tur kommer att få konsekvenser, inte bara för leendet, utan även för möjligheterna att äta, liksom hälsan och livskvaliteten i stort.

Alla äldre borde ha råd

Tandvården ska vara på lika villkor för hela befolkningen enligt lag – men så är det inte. Det är belagt att personer med låga inkomster besöker tandvården i lägre utsträckning än de med höga inkomster. Det är en skam för svensk välfärdspolitik att människors tandstatus är en direkt spegling av klyftor och ekonomisk utsatthet. Alla äldre borde kunna ha råd med såväl förebyggande som akut tandvård.

Det är uppenbart att det statliga tandvårdsbidrag och högkostnadsskydd som finns i dag inte räcker till för alla. Till skillnad från inom annan hälso- och sjukvård är det patienten själv som måste stå för merparten av tandvårdskostnaderna. Försäkringskassan har också konstaterat att vårdgivarnas höga priser motverkar högkostnadsskyddet. Många vårdgivare tar nämligen mer betalt för tandvården än vad statens referenspriser anger, med följderna att patienten får stå för mellanskillnaden.

För den som har tänder som varit med i många år kan därför tandläkarräkningen få ekonomin att krascha.

För den som har tänder som varit med i många år kan därför tandläkarräkningen få ekonomin att krascha. Det gör att äldre ser sig tvungna att avstå från nödvändig vård, eller att de måste be närstående om hjälp. Vi hör också från pensionärer som behövt vända sig till kyrkan för att få hjälp med att betala sin tandvård. Det är ovärdigt.

Dags för regeringen att komma till skott

Den ojämlika tillgången till tandvård har varit ett problem länge. Detta har även regeringen uppmärksammat. När den tillträdde i höstas lovade högerpartierna därför att tillsätta en utredning för att ”stärka tandvårdens högkostnadsskydd för att mer efterlikna det som finns i övrig vård”. Löftet var också att prioritera äldre, med sämst munhälsa. Men ännu har inget hänt i frågan.

Dessutom finns det redan på regeringens bord ett färskt utredningsförslag på hur högkostnadsskyddets skulle kunna reformeras för att göra tandvården mer jämlik.

Det är dags att regeringen kommer till skott – kostnadskrisen gör behovet av billigare tandvård akut. När vi i SKPF Pensionärerna nu i mitten av juni samlas till kongress är det tydligt att det här är en av de frågor som engagerar våra omkring 160 000 medlemmar allra mest.

Vi uppmanar därför regeringen att skyndsamt genomföra en reform så att tandvården omfattas av samma högkostnadsskydd som annan hälso- och sjukvård. Förpassa inte frågan till en långdragen utredning, utan agera snabbt för att hindra att skillnaderna i tandhälsa skenar. Välfärden måste vara så stark att även den med liten plånbok kan få god tandvård och ett friskt leende.

Liza di Paolo-Sandberg, Förbundsordförande SKPF Pensionärerna